

Μεταμόρφωση Σωτήρος - Πλάκα (Βυζαντινά αριστουργήματα της Αθήνας) (Πάνος Ν. Αβραμόπουλος, M.Sc Δ/χος Μηχανικός Ε.Μ.Π.)

/ [Πεμπτουσία](#)

Με πολύπλαγκτη ιστορική και κοινωνική παρουσία, δεσπόζει επιβλητικά στην είσοδο της Πλάκας, ο ναός της «Μεταμόρφωσης του Σωτήρος». Η εκκλησία βρίσκεται στην διασταύρωση τω οδών Κυδαθηναίων και Σωτήρος. Σ' αυτή την κατάφορτη ιστορικά εκκλησία, χρημάτισε διάκονος ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, ενώ χειροτονήθηκε διάκονος ο ανακηρυχθείς άγιος, παπά Νικόλαος ο Πλανάς. Η εκκλησία οικοδομήθηκε το πρώτο μισό του 11-ου αιώνα και το πρώτο της όνομα ήταν «Σώτεια του Κοττάκη», πιθανόν από τον πρώτο της ιδιοκτήτη. Στα χρόνια της επανάστασης του '21, ο ναός υπέστη μεγάλες φθορές και κατά το διάστημα 1847-55 παραχωρήθηκε στην ρώσικη πρεσβεία για να ικανοποιήσει τις εκκλησιαστικές ανάγκες των Ρώσων της Αθήνας, οπότε και έγιναν επεκτάσεις στο ναό, ενώ αλλάζει και η αρχιτεκτονική του

φυσιολογία.

Στο διάβα του χρόνου όμως έγιναν και νέες προσθήκες και αλλαγές που διαμόρφωσαν την σημερινή υφιστάμενη μορφή του ναού. Δηλαδή τρίκλιτη με καμαροσκέπαστη βασιλική, με τρούλο. Σ' αυτό το φάσμα αλλαγών της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας του ναού, χρησιμοποιήθηκαν οικοδομικά υλικά από το διαβόητο τείχος των Αθηνών του Χασεκί, επι οθωμανικής δουλείας. Το 1917 θα λάβει χώρα και μια ακόμα αλλαγή της εκκλησίας-επέκτασή της, ενώ οικοδομήθηκαν και τα δυο της καμpanαριά. Σε ότι αφορά τα αρχικά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά της εκκλησίας, ήταν απλή, τετρακίονιος, εγγεγραμμένη, σταυροειδής με τρούλο. Από την αρχική της μορφή διασώζεται σήμερα τι ιερό βήμα, το οποίο απολήγει σε τρεις ημικυκλικές αψίδες πλινθοπερίκλειστες. Εξ αυτών η μεσαία αψίδα διαθέτει τρία μονόλοβα παράθυρα και οι άλλες δυο από ένα μονόλοβο η κάθε μία. Τα παράθυρα της εκκλησίας είναι μονόλοβα αψιδωτά. Παράλληλα με το κεντρικό σώμα του ναού, υπάρχουν και δυο παρεκκλήσια. Εξ αριστερών του Αγίου Δημητρίου και εκ δεξιών του Αγίου Γεωργίου. Στο παρεκκλήσι του Αγίου Δημητρίου υφίσταται εικόνα της Παναγίας της Οδηγήτριας του 16-ου αιώνας που συνιστά προσφορά της οικογένειας Θεοφίλη. Στο παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου, υφίσταται το μισό ανάγλυφο μαρμάρινο θωράκιο του παλιού τέμπλου.

Η εκκλησία στο εσωτερικό της φέρει ακόμα ορισμένους σπουδαίους πολιτισμικούς θησαυρούς τη αγιογραφική τέχνη, όπως το επτανησιακό προσκυνητάρι του Αγίου Σπυρίδωνα και του Αγίου Βησσαρίωνα . Στην εκκλησία υφίσταται επίσης μια παλιά εικόνα της Παναγίας στο προσκυνητάρι - ονομάζεται «Νέα Κυρά» του 14-ου αιώνα - η οποία επαναζωγραφίστηκε τον 17-ο αιώνα, από τον σπουδαίο αγιογράφο της Κρητικής Σχολής Εμμανουήλ Τζάνε. Τα ξυλόγλυπτα βημόθυρα του ναού επιμελήθηκε ο αγιογράφος Δημήτρης Πελεκάνος. Σε ότι αφορά τι τοιχογραφίες που έχουν διασωθεί σήμερα, είναι του 18-ου αιώνα και η Πλατυτέρα του ιερού βήματος αποτελεί έργο του 1870. Αναφορικά με το μαρμάρινο τέμπλο ης εκκλησίας, φιλοτεχνήθηκε από τον Νίκο Σκάρη με την εποπτεία του καθηγητή-ακαδημαϊκού Αναστάσιου Ορλάνδου. Μερικά αρχαία αρχιτεκτονικά υπολείμματα ξεχωρίζουν στον αύλειο χώρο της εκκλησίας, καθώς και μια κρήνη του 17-ου αιώνα, η οποία διακοσμείται από ανάγλυφο τρίτωνα και τρίαινα. Τον Φεβρουάριο του 2009 η εκκλησία ετέθη σε πρόγραμμα συντήρησης.